

Debattinlägg: ”Utan stöd utifrån är den fred som var så nära plötsligt mycket långt borta igen.”

I likhet med dagarna efter Brexit är många i Colombia nu bedrövade, arga och kan inte riktigt ta till sig vad utfallet av söndagens folkomröstning innebär för dem. Det skriver Torsten Krause och Ana Maria Vargas, forskare vid Lunds universitet.

Natten mot igår demonstrerade hundratusentals människor i Colombia för ett fortsatt eldupphör mellan regeringen och Farc gerillan. Bild: Fernando Vergara

Under de över 50 år striderna pågått mellan den colombianska regeringen och Farc gerillan har knarkhandel, kidnappningar och brott mot de mänskliga rättigheterna tillhört vardagen. Omkring 200 000 personer har dött under konflikten som också resulterat i 6 miljoner internflyktingar. Många medlingsförsök har ägt rum men aldrig har en fred varit så nära som nu.

Villkoret för fredsavtalet, som slöts efter fyra år av förhandlingar, var att det skulle godkännas i en folkomröstning. Eftersom såväl Farc som regeringen var nöjda sågs folkomröstningen mest som en formalitet. Opinionsmätningarna visade på en seger för ja-sidan med 20 procent.

Det var alltså ett helt oväntat scenario som omvärlden vaknade upp till i måndags morse när det stod klart att nej-sidan vunnit med 50,2 procent. I likhet med dagarna efter Brexit omröstningen är många i Colombia nu bedrövade och arga och kan inte riktigt ta till sig vad det kommer att innebära för dem.

Det finns en allmän känsla av osäkerhet och rädsla, i synnerhet på landsbygden där gerillan var på väg att avväpnas. Hur utvecklingen kommer att gestalta sig är mycket oklart.

Ett pessimistiskt scenario är att vapenvilan avblåses och att parterna börjar strida igen. Presidenten har redan aviserat att vapenstilleståndet försätter landet i limbo och att det inte är möjligt att förlänga det på obestämd tid. En av Farc ledarna svarade med att tweeta: "Alla våra enheter ska börja röra sig till säkra positioner för att undvika provokationer." Det är lätt att tänka sig att en allmän oro uppstår. I det värsta scenariot är det risk för en militärkupp eftersom militären kraftigt motsatte sig fredsförslaget.

Ett optimistiskt scenario är att fredsavtalet omförhandlas och regimen sluter ett nytt avtal med såväl oppositionen som Farc före utgången av oktober. Oppositionen har redan pekat på fem punkter i fredsavtalet som den vill ändra på. Men för att detta scenario ska bli verklighet måste en ny lag röstas igenom i kongressen – vilket kommer att ta minst ett år – eller så måste en ny folkomröstning genomföras. Det förutsätter också att Farcs trupper väntar lugnt i djungeln under tiden, och att de accepterar de ändringar i fredsavtalet som oppositionen lagt fram.

Ett realistiskt scenario är att den förhandlingsprocess som oppositionen och regeringen nu inlett drar ut på tiden. De kommer fram till ett nytt fredsavtal, men innan det har hunnit godkännas av landets parlament och en ny folkomröstning har blivit verklighet kan det dröja ytterligare två år. Under tiden finns det risk för social oro, särskilt i de regioner där Farc har starkt stöd. Regeringen kan mycket väl avbryta vapenstilleståndet, något som innebär en fortsättning på kriget. Redan nu finns en inre splittring inom Farc. Det är fullt möjligt att vissa fraktioner avvisar en ny uppgörelse och tar till vapen igen.

Oavsett vilket scenario det blir ställer söndagens folkomröstning många saker på sin spets. En viktig fråga är om en fredlig samlevnad överhuvudtaget är möjligt i ett land där drygt hälften av befolkningen inte är redo att försonas. En annan aspekt är hur det internationella samfundet agerar. Hittills har det stött fredsprocessen såväl genom medling som ekonomiskt. Bland annat har Sverige erbjudit 1 miljard kronor för att stötta landets återuppbyggnad.

Just nu är det internationella samfundets roll viktigare än någonsin. Utan stöd utifrån är den fred som var så nära plötsligt mycket långt borta igen.

Torsten Krause

Ana Maria Vargas

Torsten Krause är forskare vid Lunds universitets centrum för studier av uthållig samhällsutveckling (LUCSUS).

Ana Maria Vargas är rättssociolog vid Lunds universitet.